

Kultur- og likestillingsdepartementet
Grubbegata 1
0030 Oslo

Oslo 16. januar 2023

Høring - NOU 2022:9 En åpen og opplyst offentlig samtale

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) viser til ovennevnte utredning, og vil i det følgende komme med våre innspill.

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) er paraplyorganisasjon for 87 organisasjoner av mennesker med funksjonshemming, kronisk sykdom og pårørende, med til sammen mer enn 350 000 medlemmer. FFOs overordnede mål er samfunnsmessig likestilling og deltagelse for mennesker med funksjonsnedsettelse. Rundt 17 prosent av befolkningen har til enhver tid en funksjonshemming eller kronisk sykdom som medfører nedsatt funksjon.

1. Generelle betraktninger

FFO takker for muligheten til å komme med innspill til Ytringsfrihetskommisjonens omfattende og grundige utredning. Kommisjonen trekker frem funksjonshemmedes situasjon som særlig alvorlig når det gjelder tilknytning til, og dermed muligheten til deltagelse, i offentligheten. Til tross for dette har funksjonshemmedes ytringsfrihet tradisjonelt sett fått lite offentlig oppmerksomhet, og det er lite forskning på erfaringer mennesker med funksjonsnedsettelse har med bruk av ytringsfriheten. FFO ser derfor veldig positivt på at utvalget trekker frem behovet for konkrete tiltak i flere sektorer samt behovet for et større kunnskapsgrunnlag når det gjelder mennesker med funksjonsnedsettelses bruk av ytringsfrihet. Spesielt viktig er CRPDs stilling i norsk rett, se punkt 2.1.

Vi vil innledningsvis påpeke at det er viktig å huske at funksjonsnedsettelse dekker et bredt spekter, og at utfordringene kan variere fra person til person. Det er derfor viktig å være oppmerksom på at det kan være behov for individuelle tilpasninger for å sikre at funksjonshemmede kan utøve sin ytringsfrihet på lik linje med andre. Det eksisterer utfordringer og barrierer for ytringsfriheten for personer med funksjonsnedsettelse som skiller seg fra andre minoritetsgrupper, herunder tilgjengelighet og selvbestemmelse, se henholdsvis punkt 3 og 2.4.

I utredningen viser Ytringsfrihetskommisjonen til Norges institusjon for menneskerettigheters rapport om funksjonshemmedes ytringsfrihet. Utfordringene og anbefalingene i rapporten bør ses i sammenheng med Ytringsfrihetskommisjonens utredning.

2. Funksjonshemmedes yringsfrihet

2.1 Lovgrunnlaget – CRPDs stilling i norsk rett

Norge har gjennom FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) forpliktet seg til å sikre og fremme full gjennomføring av alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle mennesker med funksjonsnedsettelse. Dette innebærer blant annet en forpliktelse til å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og hensiktsmessige tiltak for å virkeliggjøre rettighetene som er nedfelt i konvensjonen, se artikkel 4. For FFO er det helt nødvendig at det sikres et lovverk fritt for diskriminering og som samsvarer med CRPD.

Et sentralt utgangspunkt for personer med funksjonsnedsettelse sin yringsfrihet er CRPD sin stilling i norsk rett. Utvalget mener at CRPD bør inkorporeres i norsk lov, men tar ikke standpunkt til om konvensjonen skal inkorporeres gjennom formell lov eller med forrang i menneskerettsloven. For FFO er menneskerettsloven det eneste alternativet for inkorporering av CRPD. Det er svært vanskelig å se gode grunner for at CRPD skal inkorporeres på en annen måte enn barnekonvensjonen, kvinnekonvensjonen og øvrige menneskerettighetskonvensjoner. Ulike løsninger for ulike konvensjoner bryter med prinsippet om menneskerettighetene som et udelelig og umistelig hele.

I menneskerettsloven § 1 står det klart at formålet med loven «(...) er å styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett». Loven er laget for å signalisere menneskerettighetenes viktige plass i norsk retts- og samfunnsliv, i tillegg til å øke kunnskapen om konvensjonene i loven. CRPD synliggjør at funksjonshemmede har et menneskerettslig vern på lik linje med andre grupper som kvinner, barn og etniske minoriteter. Ved å inkorporere CRPD anerkjenner Norge at funksjonshemmede har menneskerettigheter på lik linje med andre og at vi ikke aksepterer at funksjonshemmede blir sett på som pasienter og brukere. Det vil videre være et sterkt signal om at staten tar rettighetene våre på alvor, og at målet om at ingen skal utelates gjennomføres.

2.2 Manglende paradigmeskifte har betydning for funksjonshemmedes yringsfrihet

Utvalget påpeker at paradigmeskiftet knesetter verdier som henger nært sammen med demokratisk deltagelse og individets frie meningsdannelse, som er blant yringsfrihetens begrunnelser.

Paradigmeskiftet anerkjenner at funksjonshemmede har like rettigheter, og at forskjeller mellom folk ikke er relevante for om, eller i hvilken grad, noen skal ha de samme menneskerettighetene. I likhet med eksempelvis kjønn eller etnisitet, kan aldri funksjonshemming i seg selv legitimere restriksjoner på menneskerettighetene. Et stort problem gjennom tidene har vært at mange menneskerettighetsbrudd mot funksjonshemmede ikke er blitt forstått som rettighetsbrudd, men som naturlig og legitim forskjellsbehandling, fordi utfordringene funksjonshemmede har møtt tradisjonelt har blitt forstått som medisinske problemer.

En av de største hindringene for å anvende yrings- og meningsfriheten kan være et manglende paradigmeskifte. Herskende sosiale holdninger og stereotyper kan skape et miljø der meninger fra funksjonshemmede ikke er velkomne. Det kan forekomme tilfeller der ideer og meninger ikke blir akseptert som «likeverdige» når det kommer fra en person med funksjonsnedsettelse. På denne måten vurderes ikke meningene på lik linje med andre. Utviklingshemmede og personer med psykososiale funksjonsnedsettelser blir ofte utsatt for press fra andre om å tilpasse seg ikke

bare deres tankegang, men også spesifikke metoder for å uttrykke seg på en måte som anses som «mer akseptabelt». Vi savner diskusjon og omtale av disse problemstillingene i kommisjonens utredning. Spesielt med tanke på at CRPD-komiteen i sine anbefalinger uttrykte en bekymring for at det ikke er god nok fremdrift for å erstatte den medisinske modellen med den menneskerettslige modellen når det gjelder forståelsen av funksjonsnedsettelse.

CRPD-komiteen har anbefalt at det i samarbeid med funksjonshemmedes organisasjoner utvikles og gjennomføres et nyskapende offentlig bevisstgjørings- og utdanningsprogram for media, offentlige tjenestemenn, dommere og advokater, politiet, sosialarbeidere og allmennheten, med sikte på å øke bevisstheten om og fremme menneskerettighetsmodellen for funksjonsnedsettelse, og bekjempe negative stereotypier, fordommer og språk. Dette bør også inkludere funksjonsnedsettelse sammen med andre diskrimineringsgrunnlag. For at alle meninger skal anses som likeverdige, er det helt nødvendig at denne anbefalingen følges opp og tas på alvor.

2.3 Begrepsbruk

Utvalget påpeker at det er viktig at mediebransjen er bevisst på begrepsbruk ved omtale av mennesker med funksjonsnedsettelse. *Alle* aktører innenfor ytringsfrihetens rammer bør være bevisst på begrepsbruk. Begrepsbruk er svært viktig ettersom bruken av ulike ord og uttrykk kan si noe om holdninger og verdier, og det er et verktøy for å bekjempe stereotypier knyttet til mennesker med funksjonsnedsettelse.

FFO synes det er positivt at utvalget fremhever NRKs arbeid med en ny ordliste for funksjonsmangfold som inspirasjon for flere. Det er imidlertid også et behov for helhetlige og innovative offentlige bevisstgjøringsprogrammer om rettighetene til mennesker med mennesker med funksjonsnedsettelse. Vi mener det bør etableres et eget program for opplæring og trening i ytringsfrihet i skolene i Norge. Det er et stort behov for kunnskap om forholdene for funksjonshemmedes ytringsfrihet. Dette gjelder også pårørende der personen selv ikke kan komme med egen ytring.

2.4 Andre menneskerettigheter har påvirkning på ytringsfriheten

Kommisjonen har fremhevet at flere har påpekt viktigheten av å se andre rettigheter i sammenheng med ytringsfrihet, og at andre rettighetsbrudd kan utfordre ytringsfriheten. FFO støtter denne betraktningen og ønsker å særskilt å påpeke utfordringene knyttet til ytringsfrihet og selvbestemmelse. Retten til å kunne bestemme over sitt eget liv er helt essensiell for å kunne nyttiggjøre ytrings- og meningsfriheten.

Bestemmelsen i CRPD artikkel 12 angir at personer med funksjonsnedsettelse har rettslig handleevne på lik linje med andre, på alle livets områder. Staten er forpliktet til å treffe hensiktsmessige tiltak for å gi tilgang til den støtte som er nødvendig for å kunne utøve rettslig handleevne.

Retten til selvbestemmelse er en av de viktigste bestemmelsene i CRPD. Denne retten er spesielt viktig fordi andre menneskerettigheter avhenger av beskyttelsen av selvbestemmelse. CRPD-komiteen har uttrykt bekymring for at dagens vergemålsordning ikke er blitt erstattet med en beslutningsstøtteordning. Det ble anbefalt å oppheve vergemålsloven og sikre at det skapes et hensiktsmessig og effektivt vern for utøvelse av rettslig handleevne.

FFO mener det er et behov for en systematisk endring av hele vergemålsinstituttet. I likhet med mange andre instanser mener vi at målet på sikt bør være å etablere et beslutningsstøttesystem etter FN-konvensjonens modell, se CRPD artikkel 12. Det er på denne måten rettssikkerheten og integriteten for de menneskene som vergemålslovgivningen tar sikte på å beskytte, ivaretas best. Formålet må være at personer med funksjonsnedsettelse har rett til nødvendig beslutningsstøtte for å utøve sin rettslige handleevne på lik linje med andre. Selv om vergemålslovens formål opprinnelig var, og fortsatt er, å bygge på individets vilje, så viser erfaringer fra funksjonshemmedes organisasjoner at dette svikter på flere områder. FFOs rettighetssenter har mottatt flere saker der verge går utenfor sitt mandat og detaljregulerer personlige gjøremål. Pårørende har uttrykt en overstyring og manglende forståelse for vergehavers selvbestemmelse.

For å sikre *ytringsmuligheten*, den reelle muligheten til å ytre seg, så må det sørges for at det gis bistand til å ta egne beslutninger i stedet for et system hvor beslutninger tas på vegne av en annen. Hvordan ivaretas ytringsfriheten i tilfeller der mennesker med funksjonsnedsettelse har verge? Har personen en reell mulighet til å ytre seg? Blir meningene tatt på alvor? FFO savner en omtale av dette i kommisjonens utredning. Vi savner også en diskusjon rundt hvordan verge og pårørende får opplæring og trening i ytringsfrihet der personen selv ikke vil kunne komme med en egen ytring. Er dette noe statsforvalter får opplæring i?

2.4.1 Personlig assistanse og beslutningsstøtte som forutsetning for å ta del i samfunnet

NIM trekker frem utilstrekkelig personlig assistanse for å kunne delta i samfunnet som en av åtte utfordringer for funksjonshemmedes ytringsfrihet i sin rapport. Retten til å leve et selvstendig liv følger av CRPD artikkel 19. Her står det også at staten har forpliktet seg til at alle mennesker med funksjonsnedsettelse skal bli fullt inkludert i samfunnet blant annet ved å sikre «(...) at samfunnets tjenester og tilbud for befolkningen generelt er tilgjengelig på lik linje for mennesker med nedsatt funksjonsevne, og tar hensyn til deres behov.» se bokstav c.

Mange funksjonshemmede er avhengig av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) for å kunne leve aktive og selvstendige liv. FFOs rettighetssenter mottok i 56 henvendelser knyttet til BPA i 2021. Dette var en økning på 27 henvendelser fra 2020. Mange tar kontakt for å få generell informasjon om BPA og hvordan de bør gå frem for å få BPA. Flere av henvendelsene gjelder imidlertid manglende forståelse i kommunen for hva BPA er. Mange kommuner innvilger ikke timer, eller ikke nok timer, til at søker kan leve et aktivt liv på linje med andre mennesker.

Eksempel fra FFOs rettighetssenter:

2021/0178

Saken gjelder en mann med MS som bare får BPA til nødvendige helse- og omsorgsbehov, og ikke til å leve et likestilt og selvstendig liv. Kommunen har en gjennomgående praksis om at de bare gir BPA for nødvendige behov og ikke mer. Har vært i kontakt med rådet for funksjonshemmede og politikere i alle partier i kommunen. (...)

Vi erfarer at det fortsatt er vanskelig for funksjonshemmede å få tilstrekkelig med timer til å kunne leve et aktivt og selvstendig liv. Det er store kommunale forskjeller når det gjelder praktiseringen av regelverket om BPA. BPA-ordningen er sentral for realiseringen av funksjonshemmedes ytringsfrihet. Manglende forståelse for hva BPA-ordningen innebærer går ut over samfunnsdeltagelsen. Hvordan vil det være mulig å delta i kommunestyret eller offentlige

møter i kommunen om kommunen mener at BPA bare skal dekke nødvendige helse- og omsorgsbehov?

FFO mener:

- *CRPD må inkorporeres i menneskerettighetsloven*
- *Det må, i samarbeid med funksjonshemmedes organisasjoner, utvikles og gjennomføres et nyskapende offentlig bevisstgjørings- og utdanningsprogram for media, offentlige tjenestemenn, dommere og advokater, politiet, sosialarbeidere og allmennheten, med sikte på å øke bevisstheten om og fremme menneskerettighetsmodellen for funksjonsnedsettelse, og bekjempe negative stereotypier, fordommer og språk. Dette bør også inkludere funksjonsnedsettelse sammen med andre diskrimineringsgrunnlag.*
- *Det er behov for helhetlige og innovative offentlige bevisstgjøringsprogrammer om rettighetene til mennesker med mennesker med funksjonsnedsettelse. Vi mener det bør etableres et eget program for opplæring og trening i ytringsfrihet i skolene i Norge.*
- *Det må etableres et beslutningsstøttesystem for personer som omfattes av CRPD.*
- *BPA-ordningen må oppfylle formålet, og bidra til å realisere funksjonshemmedes ytringsfrihet.*

3. Universell utforming

3.1 Barrierer som hindrer deltagelse

For mennesker med funksjonshemming og kronisk sykdom er et universelt utformet samfunn en grunnleggende forutsetning for å kunne leve likestilte, gode og selvstendige liv, der de kan delta på alle samfunnsområder – skole, jobb, fritidsaktiviteter og sosialt liv med venner og familie.

I CRPD artikkel 9 slås det fast at samfunnet skal identifisere og fjerne hindringer som vanskeliggjør tilgjengeligheten til bygninger, transport og arbeidsplasser. Dette har Norge forpliktet seg til. FFO mener derfor at mål og innsatser for arbeidet med universell utforming må inneholde målrettede tiltak og forpliktende tidsfrister på de ulike områdene.

Så lenge dette ikke er på plass vil det for en stor gruppe mennesker ikke være mulig å delta i «den åpne og opplyste offentlige samtalen». Barrierene for dette må fjernes, og det må jobbes med holdninger, slik at alle mennesker skal ha den samme mulighet til å ytre seg. Både stat og kommuner har et ansvar for å løse dette.

I dag er det for stor aksept for at funksjonshemmede kan holdes utenfor ulike arenaer, og funksjonshemmede opplever ofte at for eksempel møtelokaler, digitale plattformer og arrangementer ikke er tilgjengelige. Ofte skyldes dette ikke vond vilje, men manglende bevissthet. Resultatet er uansett at mennesker med funksjonsnedsettelse blir stående utenfor, og ikke behandles som likeverdige borgere.

Vi er glade for at kommisjonen i sin utredning løfter fram funksjonshemmedes situasjon som særlig alvorlig. De konkluderer med at ytringsfrihetens infrastruktur ikke er god nok i Norge i dag, og at dersom offentligheten skal være tilgjengelig for alle, må den være universelt utformet med reell tilgang til informasjon og muligheter for deltagelse. Målet om universell utforming er en inkluderende tilnærming til alle menneskers ytringsfrihet. En offentlighet som har lav terskel for å delta og høy grad av tilgjengelighet, vil tjene alle. Dette er FFO selvfølgelig helt enig i.

Kommisjonen trekker frem at gjeldende lovverk stiller tydelige krav til universell utforming av ulike arenaer og tjenester. Likestillings- og diskrimineringsloven fastslår at både offentlige og private virksomheter skal ha universell utforming av sine hovedløsninger for brukerne. Forskriften som utdyper dette kravet, har flere detaljerte krav til hva dette innebærer for IKT-løsninger.

Dessverre gjenspeiler kravene ikke alltid praksis. Etter IKT-forskriften er det anledning til å treffe vedtak om tvangsmulkt. Kommisjonen anbefaler at lovverket følges tettere opp slik at brudd på universell utforming får konsekvenser, særlig for offentlige virksomheter.

Kommisjonen oppfordrer også mediebransjen til å intensivere arbeidet med universell utforming av sine tjenester. Tilgjengelighet må defineres som en del av medienes samfunnsoppdrag. Større tilgjengelighet vil komme hele samfunnet til gode.

FFO støtter yringsfrihetskommisjonen i at:

- *En tettere oppfølging av lovverket om universell utforming på alle samfunnsområder må på plass.*
- *Brudd på IKT-forskriftens krav til universell utforming må følges opp tettere.*
- *Mediene må intensivere arbeidet med universell utforming av sine tjenester og at tilgjengelighet må defineres som en del av medienes samfunnsoppdrag.*

En offentlighet som legger til rette for bred tilknytning, slik at et mangfold av stemmer kan ta ordet når de opplever at det trengs, er en universelt utformet offentlighet. Begrepet universell utforming gjelder tilrettelegging av både fysisk og digital infrastruktur slik at den er tilpasset mennesker med ulike funksjonsnedsettelse. Her er det store mangler, og FFO erfarer at arbeidet med universell utforming går sakte.

Kommisjonen finner grunn til å trekke frem funksjonsnedsattes situasjon som særlig alvorlig når det gjelder muligheten for deltakelse i offentligheten. Kommisjonen argumenterer for idealet om universell utforming som en inkluderende tilnærming til alle menneskers yringsfrihet, ikke bare personer med funksjonsnedsettelse. Dette er det ikke vanskelig å være enig i. Universell utforming er nødvendig for noen, men bra for alle.

Utfordringene med redusert tilgjengelighet begynner dessverre tidlig i livet. Alle barn skal ifølge loven har rett til å gå på sin nærscole, som er en viktig arena for sosialisering, dannelse og samfunnsforståelse. Det er også en port inn i den demokratiske samtalen. Men dette er ikke mulig for alle i dag.

En [undersøkelse](#) fra 2020 utført av Unge funksjonshemmede i samarbeid med FFO, dokumenterte at det fortsatt er tydelige mangler når det gjelder universell utforming av norske grunnskoler. Kun 35 prosent av skolene rapporterer at de er universelt utformete. Når vi vet at skoler er mye brukte møteplasser, og benyttes i forbindelse med valg, politiske møter og andre arrangementer i nærmiljøet, må vi konkludere med at det er langt igjen til at alle er inkludert på en likeverdig måte på slike arenaer.

3.2 Hva må til for at alle skal kunne delta i en åpen og opplyst offentlig samtale

Ytringsfrihetskommisjonens utredning viser til NIMs rapport, der åtte særlige utfordringer knyttet til ytringsfrihet for funksjonshemmede beskrives.

Innen universell utforming vil vi særlig trekke frem og omtale følgende punkter, som vi støtter:

- Manglende tilgang til informasjon grunnet utilstrekkelig universell utforming og individuell tilrettelegging.
- Mangelfull fysisk tilgang til ytringsrommet.
- Barrierer mot deltakelse i det politiske og offentlige liv, inkludert deltakelse i valg.
- Usynliggjørende og stigmatiserende medierepresentasjon.
- Negative holdninger mot funksjonshemmede.

Vi vil først trekke inn CRPD-komiteens tilbakemelding til Norge. Det er komiteen som er satt til å overvåke FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som vi har omtalt tidligere i høringsinnspillet.

De har i sin gjennomgang av Norge påpekt disse utfordringsområdene:

(a) Den utilstrekkelige tilgangen til tekniske hjelpemidler og informasjon i tilgjengelige formater, blant annet lettlestformat, klarspråk, teksting, tegnspråk, punktskrift og lydbeskrivelser, spesielt ved samhandling med offentlige etater og tjenester,

(b) Manglende tilgjengelighet til de fleste direkte kringkastingssendinger og massemedia,

(c) Bestemmelsen i kringkastingsloven som krever at bare kommersielle fjernsynsselskaper med over fem prosent av seerne skal tekste sendingene i et begrenset tidsrom, fra kl. 18 til 23.

De har anbefalt følgende:

(a) Øker tilgangen til tekniske hjelpemidler og informasjon i tilgjengelige formater egnet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, herunder tilgjengelige nettsider, tegnspråk, teksting, punktskrift, lettlestformat og klarspråk i forbindelse med alle offentlige tjenester,

(b) Øker tilgjengeligheten i massemedia, spesielt i direkte kringkastingssendinger,

(c) Styrker bestemmelsene i kringkastingsloven for å sikre at kringkastingsselskaper til enhver tid tekster sendingene.

FFO slutter seg til dette, men mener at i tillegg til det utvalget har foreslått må disse tiltakene på plass for å sikre at alle skal kunne ytre seg på en likeverdig måte:

- *Forskriftsfeste krav om universell utforming av eksisterende bygg og anlegg, samt utrede uforholdsmessig byrde i likestillings- og diskrimineringsloven.*
- *Styrke tilsynsmyndigheten for universell utforming av IKT-løsninger under Digitaliseringsdirektoratet, og øke bruken av bøtelegging ved brudd.*
- *Ta hardere grep om de store utfordringene innen universell utforming på samferdselsområdet.*
- *Komme med en tilskuddsordning og tidsfrist for universell utforming av skolebygg.*

Vi vil utdype disse punktene nærmere.

3.3 Forskriftsfesting av krav til universell utforming av eksisterende bygg

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, der mål 9 og 11 omhandler industri, innovasjon og infrastruktur og bærekraftige byer og lokalsamfunn. Målene er forpliktende for Norge også når det gjelder utforming av bygninger.

Artikkel 9 i CRPD sier at statene skal identifisere og fjerne hindringer som vanskeliggjør likestilt tilgjengelighet til bygninger, veier, transport, informasjon, kommunikasjon og tjenester. CRPD-komiteen har blant annet kritisert norske myndigheter for at det ikke stilles lovkrav om universell utforming i arbeidslivet av blant annet arbeidsbygg, kun en plikt til individuell tilrettelegging.

Svært få kommunale bygg er fullt tilgjengelig for mennesker med funksjonsnedsettelse. Det er alvorlig, og krever innsats. FFO mener det er på høy tid å innføre en forskrift med en klar tidsfrist for universell utforming av eksisterende bygg. Det må settes inn økonomiske virkemidler som stimulerer til økt tilgjengelighet til kommunale bygg, og eiere av publikumsbygg må forpliktes til å gjøre sine bygg universelt utformet så raskt som mulig. Praktiseringen og virkningen av bestemmelsen om unntak ved såkalt uforholdsmessig byrde er en barriere i utviklingen, og må vurderes fjernet fra likestillings- og diskrimineringsloven.

At alle offentlige bygg blir tilgjengelig vil bidra til å styrke yringsfriheten til en gruppe som i dag i stor grad er ekskludert på grunn av de fysiske barrierene. Dette må skje med høyere fremdrift enn i dag.

3.4 IKT-politikk

I 2021 trådte krav til universell utforming av IKT for alle digitale løsninger (og ikke bare for nye) i kraft. Universell utforming av IKT-løsninger er bra for alle, men en helt nødvendig forutsetning for inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse i den offentlige debatten. Tilsynet for universell utforming av IKT har fått flere oppgaver, og har behov for mer ressurser til å følge opp.

Digitaliseringsdirektoratet kan allerede i dag gi bøter til virksomheter som ikke oppfyller krav til universell utforming av IKT-løsninger rettet mot allmennheten. Bøtelegging er et effektivt tiltak for å sikre bedre etterlevelse av loven og bør brukes oftere.

Disse tiltakene vil bidra til å styrke yringsfriheten for mennesker med funksjonsnedsettelse, men også eldre og andre gruppers deltakelse i den offentlige debatten.

3.5 Satsing på universell utforming av samferdselssektoren

Nesten halvparten av mennesker med funksjonsnedsettelse opplever at tilgang til offentlig transport er en utfordring i deres hverdag. En slik tilgang er helt nødvendig for å sikre at funksjonshemmede kan bevege seg fritt i samfunnet og en klar forutsetning for likestilling av en stor minoritet.

Gode transportløsninger er viktig for å sikre at alle kan komme seg til de sosiale arenaer de ønsker.

3.6 Veikart universelt utformet nærscole - et steg for å oppfylle CRPD

Vi tok tidligere i uttalelsen vår opp at tilgjengelighet til skolebygg er en utfordring. Regjeringen har i Hurdalsplattformen sagt at de vil gjennomføre «Veikart for universelt utformet nærscole 2030» Veikartet er en plan med tiltak for å komme i mål innen 2030. Norge har som kjent sluttet seg til FNs bærekraftsmål, og mål fire sier at vi skal «sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring». Å gjennomføre veikartet for skolebygg er etter vår mening helt sentralt for at Norge skal oppnå dette målet. Dette er ekstra viktig siden skoler benyttes også til andre ting som valg, politiske møter og til idrett og kulturaktiviteter.

4. Avslutning

Ytringsfrihetskommisjonen berører og omtaler mange områder som er vesentlige for at alle kan ytre seg i det norske samfunn. Imidlertid er det flere områder som ikke blir omtalt, som vi har lagt hovedvekten på i vårt hørings svar.

I forbindelse med utarbeidelse av vårt hørings svar har vi samarbeidet med Norges Blindforbund og Hørselshemmedes Landsforbund og vi støtter deres utdypende synspunkter. I tillegg har vi mottatt innspill fra andre organisasjoner i FFO-paraplyen.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Eva Buschmann
Styreleder

Lilly Ann Elvestad
generalsekretær